

MODELAREA CA TEHNOLOGIE DIDACTICĂ DE FORMARE A PREMISELOR CITIRII ȘI SCRIERII ÎN PREȘCOLARITATE

Stela CEMORTAN

Institutul de Științe ale Educației

Autoarea susține că unul dintre cele mai importante obiective ale socializării copiilor de vârstă timpurie este pregătirea lor pentru școală. Acest obiectiv poate fi realizat cu succes prin utilizarea de către cadrele didactice a metodei modelării. Această metodă contribuie la stabilirea unei linii de continuitate între activitatea de joc și cea de învățare. Utilizarea corectă a acestei metode contribuie direct la formarea maturității școlare, la dezvoltarea atenției, percepției, a proceselor de analiză și sinteză și a gândirii logice.

Cuvinte-cheie: *vârsta timpurie, maturitate școlară, metoda modelării.*

MODELING AS DIDACTIC TECHNOLOGY TRAINING OF THE READING AND WRITING PREMISES IN PRESCHOOL

The author argues that one of the most important objectives of the socialization of children of early age is their preparation for school. This objective can be achieved successfully by teachers using the modeling method. This method helps to establish a line of continuity between the game and learning activities. The proper use of this method directly contributes to the formation of school maturity, to the development of attention, perception, analysis and synthesis processes and logical thinking.

Keywords: *early age, school maturity, modeling method.*

Învățarea citit-scrisului este un obiectiv didactic complicat atât pentru cadrul didactic, cât și pentru copilul venit la școală. Or, formarea competențelor de citire și scriere este un proces de durată care trebuie început în vârsta timpurie, atunci când începe socializarea copilului, când la copil se dezvoltă senzațiile, când el învață a asculta și a privi atent. Foarte important pentru învățarea cititului și scrierii este și dezvoltarea auzului fonematic (fonetic), când copilul învață să deosebească sunetele din vorbire (îndeosebi cele care se aseamănă prin felul cum sună) și își formează competența de „înscriere” a lor prin semne (litere).

Importantă în acest sens este priceperea cadrului didactic de a utiliza una dintre cele mai potrivite metode activ-participative de învățare, și anume – *metoda modelării*. Este necesar ca copiii să însușească această metodă în scopul de a-și forma capacitatea de analiză și sinteză a elementelor vorbirii.

Scopul utilizării metodei modelării este de a-i face pe copii să înțeleagă că:

- cuvintele au menirea nu doar de a denumi obiectele, acțiunile și calitățile obiectelor, ele au „structura lor proprie” și sună diferit;
- cuvintele au elemente (componente) care sunt compuse (alcătuite) din sunete, care sună;
- cuvântul se împarte în părți (silabe);
- fiecare cuvânt are sensul, înțelesul său;
- datorită sensului propriu, cuvintele servesc pentru a comunica zilnic cu alți oameni;
- cuvintele exprimă gândul omului prin propoziții, care pot fi scurte sau mai lungi.

Utilizarea metodei modelării presupune îndeplinirea, în cadrul procesului didactic, a unor condiții generale foarte stricte, care, aplicate corect, duc la rezultate deosebite, și anume la:

- pregătirea copiilor pentru a ști cum să învețe;
- îmbinarea efortului propriu cu îndrumarea educatorului;
- antrenarea integrală a dimensiunilor personalității copilului (cognitivă, afectivă, etică, estetică etc.);
- dezvoltarea curiozității și a spiritului creativ.

Avantajul învățării prin aplicarea metodei modelării constă în faptul că în procesul didactic copiii însușesc o metodă specială de rezolvare a problemelor.

Practica avansată și corelarea ei cu psihologia învățării în vârsta timpurie a demonstrat că modelarea (în special, cea dirijată) constituie o cale importantă de formare a capacităților intelectuale. Folosirea ei în forme variate și relativ simple este posibilă la toate activitățile din grădiniță, dar, mai cu seamă, la activitățile de pregătire pentru citire și scriere, deoarece chiar „materia de învățământ soliciță asemenea modalități de învățare” (S.Cristea).

„Modelarea la activitățile de formare a premiselor citirii și scrierii își găsește o largă utilizare vis à vis de metoda problematizării, care, în procesul de învățare, solicită copilul, în același timp, la o acțiune permanentă, la căutare și găsim de soluții și la învățare prin participare activă, conștientă și independentă” (S.Cemortan)

Aceasta este „o metodă didactică de socializare cu efecte pedagogice deosebite, care urmărește realizarea obiectivelor propuse la nivelul activității de predare-învățare-evaluare prin lansarea și rezolvarea unor situații-problemă și prin activitatea de joc. Ea intră ușor în combinație cu alte metode (expunerea, descrierea, lucrările practice etc.), de aceea este folosită în practica actuală a instituțiilor preșcolare ca având o importanță deosebită. Aplicarea ei este posibilă, pe scară mai largă, la preșcolari și elevii mici, înregistrând succese atunci când situațiile-problemă sunt selectate din apropierea imediată, familiară a copiilor. Puși în situație, copiii trebuie să analizeze, să compare, să cerceteze, să caute, să găsească singuri soluția de rezolvare. Deseori, pe calea probelor și a greșelilor, ei găsesc în mod independent mijloacele de rezolvare a problemei”.

În acest context educatoarei îi revine rolul de a crea condiții pentru participarea activă în vederea căutării și descoperirii soluțiilor, acordându-i-se posibilitatea de a oferi copiilor sugestii pentru aceste căutări (C.Parfeni).

Procesul de socializare a copiilor preșcolari include trei tipuri de problematizare, care pot fi utilizate și în procesul modelării:

a) *problema-sarcină didactică* care se rezolvă prin aplicarea unor cunoștințe deja dobândite;

b) *întrebarea-problemă* care produce o stare conflictuală relativ strânsă ca dificultate și complexitate, abordând o singură chestiune;

c) *situația-problemă* ce desemnează o situație contradictorie, conflictuală care rezultă din trăirea simultană a două realități incompatibile între ele: ceea ce copilul știa și ceea ce i se cere într-un context nou. (I.Cerghit)

Modelarea ca metodă poate fi folosită la toate etapele socializării, învățării citit-scrisului. Prin intermediul metodei modelării se realizează analiza, descifrarea structurii și funcționării unor modele. „Modelul folosit în procesul de instruire este nu altceva decât „o materializare a activității mintale sau a unor laturi ale acesteia” (P.Chircev).

Este dovedit că modelele pot îndeplini funcții diferite: unele reproduc relațiile externe pe care copilul nu le poate observa, altele reproduc relațiile interne care nu pot fi percepute de dânsul. Deci, ceea ce nu este accesibil cunoașterii într-o formă materială, reală, devine accesibil prin intermediul modelului. Necesitatea utilizării acestei metode sporește în cazurile în care obiectul cunoașterii „se află dincolo de limitele cunoașterii senzoriale”. Astfel, în formarea deprinderilor de citire conștientă la elevi, această metodă se dovedește deosebit de eficace. (V.Molan)

Aplicarea modelării în formarea deprinderilor de citire conștientă corespunde atât conținuturilor acestor activități, cât și particularităților de dezvoltare a proceselor cognitive și activității de învățare la vârsta preșcolară și școlară mică.

Observațiile efectuate asupra activității practice, în procesul socializării copiilor de vârstă timpurie, sub raportul utilizării metodei modelării, conduc la mai multe idei cu funcție de orientare metodologică la general:

– modelarea constituie o modalitate adecvată activităților de învățare și este folosită în orice etapă de desfășurare a acestora, fiind în concordanță cu particularitățile activității de joc, tipică vârstei preșcolare;

– modelele utilizate în activitatea de pregătire pentru citire și scriere stimulează copiii la eforturi de căutare, de „descoperire”, de independență în achiziționarea noilor cunoștințe mai profunde și de aplicare a acestora în situații noi;

– antrenarea copiilor în practicarea modelelor stimulează trecerea de la percepție la gândire, de la analiză la sinteză, ceea ce conduce spre obținerea unor cunoștințe mai profunde;

– îmbinarea modelării cu alte metode și procedee de instruire influențează rezultatele activității de învățare. „De exemplu, modelarea îmbinată cu exercițiul și cuvântul, folosită la consolidarea cunoștințelor, oferă un cadru propice pentru activitatea de învățare a copiilor. Ei sunt puși în situația să deseneze pe foaie de desen un fragment din text ori să înscrie prin jetoane (semne convenționale) sunetele dintr-un cuvânt „dictat” de pedagog. În felul acesta, înscrierea capătă un caracter atractiv, interesant. Copiii învață activ, punându-și în funcție imaginația, manifestându-și dorința de a acționa, de a face comparații, de a lucra independent, fără de a fi constrânși să facă aceasta” (S.Cemortan).

Am constatat că folosirea creativă a metodei modelării, pe lângă faptul că realizează o temeinică însușire a cunoștințelor, contribuie la reducerea considerabilă a duratei timpului de formare a premiselor citirii și scrierii.

În același timp, se cere remarcat faptul că eficacitatea acestei metode este sensibil redusă în situațiile în care modelele nu corespund cerințelor didactice și estetice, fiind executate cu stângăcie, astfel încât dăunează

uneori înțelegerii corecte a obiectului studiat, sau atunci când copiilor le sunt propuse modele nereușite gata pregătite și când ei înșiși sunt rar solicitați să le construiască. În acest scop am elaborat lucrarea *Eu mă joc* ce include 20 de jocuri de masă și alte materiale didactice necesare aplicării metodei modelării (S.Cemortan).

Modelarea este o metodă care se aplică în paralel cu jocul didactic și include în sine activitatea de joc. Or *jocul didactic* este metoda care constă în a plasa copiii „într-o situație ludică cu caracter de instruire”. Învățarea, care implică jocul, devine plăcută și atrăgătoare atunci când se face într-o atmosferă de bună dispoziție și destindere. (I.Șerdean)

Valoarea principală a jocului rezidă în faptul că îi face pe copii să se joace ca participanți nemijlociți, direct cointeresați, la propria lor formare, deoarece toate metodele active de instruire a elevilor mici cer să li se furnizeze acestora un material corespunzător, astfel încât jucându-se, modelând ei să reușească să asimileze realitățile intelectuale care, fără aceasta, rămân exterioare înțelegerii copilului. „Strategia jocului este în esență o strategie euristică”. (I.Cerghit)

Pentru preșcolari și elevii de vârstă școlară mică, jocul didactic poate fi folosit pentru formarea și consolidarea deprinderilor de citire și scriere. Deosebit de importantă este ca prin modelare să se realizeze o corelare cât mai strânsă între conținutul lecției predate și sarcina didactică a jocului.

Jocul didactic, care include modelarea, trebuie să îndeplinească următoarele cerințe:

- să aibă precizate obiectivele pedagogice;
- să fie rațional integrat în sistemul muncii educative;
- să dozeze gradul de dificultate implicat (în funcție de particularitățile de vârstă și intelectuale ale copiilor);
- acțiunile copiilor să fie dozate din punct de vedere calitativ;
- să coreleze cu metoda modelării.

Avantajele metodelor activ-participative, inclusiv ale metodei modelării:

- asigură o mai mare stabilitate a produselor rezultate din învățarea acțională;
- oferă largi posibilități de transfer și restructurări progresive în sistemul cunoștințelor asimilate;
- elimină multe din elementele întâmplătoare ce intervin deseori în procesul predării-învățării, prin faptul că pedagogul urmărește pe etape formarea unor competențe;
- consolidează și dirijează procesele prin înseși mecanismele lor.

Succesele aplicării metodei modelării sunt explicabile: „ele pun mai mult accentul pe cunoașterea operațională, pe învățarea prin acțiune, pe manipulare, în plan manual și mintal, a obiectelor, acțiunilor”, ceea ce este în deplină concordanță cu particularitățile de vârstă ale copiilor și cu specificul învățării la această vârstă. Însă, efectele benefice ale acestei metode sunt dependente nu doar de însușirile lor, de virtuțile lor intrinseci, ci „în însemnată măsură și de nivelul de angajare și participare individuală și colectivă a copiilor în procesul de învățământ”, precum și de priceperea pedagogului de a le folosi judicios, de înțelegerea lor la această treaptă de învățământ, de modul în care sunt conjugate cu alte tehnici de lucru și cu materialul didactic folosit”. (I.Cerghit)

Socializarea și pregătirea copiilor pentru procesul de citire și scriere începe încă în grădinița de copii, când în baza unei programe speciale se *formează premisele citirii și ale scrierii*. Conform acestui program, copiii sunt familiarizați cu componentele vorbirii (cuvânt, propoziție, text), cu structura cuvântului. Ei află și înțeleg că fiecare cuvânt sună în felul său, cuvântul își are structura sa, este alcătuit din părți (silabe) etc. Prin diferite jocuri didactice (verbale) și alte activități speciale organizate în baza lucrării *Eu mă joc* propuse de noi copiii învață să observe fenomenele lingvistice elementare.

Curriculumul grădiniței, urmărind scopul de a forma la copii premisele citirii și scrisului prin modelare, pentru început prevede pregătirea lor pentru activitatea de modelare (o modalitate de dezvoltare a gândirii logice în baza celei intuitiv-plastice). Copiilor li se explică că:

- textul poate fi împărțit în propoziții,
- propozițiile se împart în cuvinte,
- cuvintele se împart în silabe (părți),
- silabele sunt alcătuite din sunete,
- sunetele pot fi „înscrise” prin litere.

Pentru a forma aceste competențe la copii, educatoarele recurg la diverse metode, inclusiv utilizează metoda *modelării*. Copiilor li se propune:

- să „înscrise” prin fișe (sau linii) propoziția;
- să alcătuiască schema (modelul) cuvântului (astfel copilul „vede” în model mai ușor cuvântul);

- el poate număra jetoanele și astfel poate spune câte sunete sunt în cuvânt;
- copilul „vede” și „aude” care este ordinea sunetelor;
- el poate spune unde este plasat (unde se aude sunetul) și care este locul fiecărui sunet în cuvânt;
- care este legătura dintre cuvintele din propoziție,
- care este legătura dintre propozițiile din text etc.

În procesul acestor jocuri de modelare activitatea sistematică a cadrelor didactice cu copiii contribuie la trezirea și susținerea curiozității și a interesului lor față de fenomenele lingvistice, față de sunetele vorbirii, a cuvintelor și a propozițiilor.

Cu ajutorul tehnicii modelării munca educativ-instructivă se transformă într-o muncă mai conștientă, capătă un caracter concret. Cu ajutorul semnelor convenționale pe care le propune adultului: obiecte sau fișe colorate de diferite lungimi, scheme cu pătrățele etc. copilul nu doar aude cele spuse de către adultul care i s-a adresat, dar „vede” și elementele propoziției sau ale cuvântului dictat pe care el l-a înscris cu ajutorul diferitelor simboluri (semne convenționale).

Metoda modelării, pe care noi o propunem pentru a o utiliza treptat pe parcursul preșcolarității, este o tehnologie necesară procesului de pregătire a copilului pentru învățarea citit-scrisului, deoarece ea pregătește copilul pentru încadrarea mai largă în procesul de instruire atunci când va fi utilizată pe deplin în clasa I, la învățarea citirii, ca metodă fonetico-analitico-sintetică.

Educatorea trebuie să știe că modelarea, ca metodă activ-participativă, în procesul pregătirii copiilor pentru citi-scris cere utilizarea schemelor, fișelor de diverse lungimi și culori, folosirea jetoanelor (roșii și albastre). Utilizând în procesul jocurilor aceste materiale, copilul participă inconștient în două tipuri de activitate: în cea de joc și în cea de învățare. Schimbându-și treptat activitatea – jocul cu fișele, schemele, jetoanele, ascultarea și îndeplinirea propunerilor educatoarei, el aplică în practică indicațiile verbale și percepe vizual rezultatele muncii sale, își formează treptat competența de învățare.

Astfel copilul își activează atât atenția auditivă, îmbinând-o cu cea vizuală, percepe elementele vorbirii pe care le înregistrează cu anumite simboluri. Deci, însușind în vârsta timpurie această modalitate de acțiune, formându-și capacitățile necesare, el își pune (își formează) treptat bazele competenței de citire. Or, această competență paralel influențează și procesul învățării scrierii. Prin intermediul metodei modelării, copilul va fi deprins să asculte atent propoziția, cuvântul, „să înscrie” toate sunetele din cuvânt, să nu le omită, să nu facă permutări de silabe, sunete etc.

Pentru o orientare generală în utilizarea acestei metode propunem cadrelor didactice să utilizeze următorul model al structurării activității de formare a premiselor citit-scrisului în preșcolaritate:

Activitatea pedagogului	Activitatea copilului	Activitatea de modelare
1. Propune copilului să asculte și să înscrie o propoziție. Diktează propoziția „Fetița stropește florile”.	Copilul ascultă și repetă propoziția. „Înscrie” propoziția prin semne convenționale.	Se folosește o fișă verde lungă (de 15 cm).
2. Zice copilului să asculte atent și să spună câte cuvinte are această propoziție.	Preșcolarul pronunță fiecare cuvânt lovind concomitent în palme. Numără cuvintele.	Lovituri în palme. Numără cuvintele.
3. Propune copilului să înscrie fiecare cuvânt printr-un semn convențional.	Folosind fișe scurte (de aceeași culoare) copilul „înscrie fiecare cuvânt”.	Înscrierea cuvintelor prin fișe scurte de 4x5 cm (tot de culoare verde).
4. Cere de la copil să spună din câte silabe este alcătuit fiecare cuvânt.	Copilul prin lovituri în palme determină și arată câte silabe sunt în cuvântul respectiv.	Lovituri în palme. Determinarea numărului de silabe în cuvânt.
5. Propune copiilor să „înscrie” sub fiecare cuvânt prin fișe mărunte silabele respective.	Se plasează în schemă, sub fiecare cuvânt, atâtea fișe mărunte câte silabe conține cuvântul. Ascultă și „înscrie” silabele.	„Scrie” în schemă mai jos de cuvânt silabele respective prin fișe (mai mărunte, de altă culoare, 2x3 cm).
6. Urmărește ca fiecare sunet să fie înscris printr-un semn aparte (printr-un pătrățel).	Ascultă atent și analizează fiecare silabă. Înseamnă „înscrie” fiecare sunet printr-un semn convențional – pătrățel.	Sunetele „se înscriu” prin fișe în formă de pătrățel (de altă culoare). Evidențierea numărului de sunete.
7. Cere de la copil să privească schema și să „citească” cele scrise.	Copilul privește schema și lectura propozițiilor, cuvintele, silabele, sunetele modelate.	Contemplează schema. Lectura propoziției, a cuvintelor, silabelor, sunetelor.

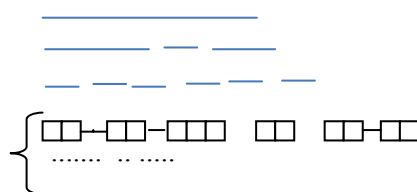
Activitatea de pregătire a copiilor pentru citire și scriere prin metoda modelării poate fi structurată astfel:

1. Înscrierea propoziției printr-o fișă lungă sau printr-o linie lungă: „Copilul stropește florile”

2. Înscrierea cuvintelor prin fișe scurte

3. Înscrierea silabelor

4. Înscrierea sunetelor prin pătrățele

Metoda modelării, aplicată în cazul dat, permite copilului să vadă schema propoziției, să vadă și fiecare element, component al ei. În cazul dat vorbirea a fost materializată pentru copil. Ea a devenit nu doar auzită, dar și văzută.

Important este ca după etapa analizei să urmeze și cea de sintetizare. Dar mai întâi este necesar să se facă consolidarea. Consolidarea poate fi efectuată prin intermediul jocurilor de masă „Spune ce vezi”, „Arată unde este”, „Spune ce loc ocupă cuvântul în propoziție”, „Unde se află sunetele din cuvânt” etc.

Cu ajutorul jocurilor de tipul *Arată primul sau ultimul cuvânt din propoziție*, adultul îl deprinde pe copil nu doar să se orienteze în schema propoziției sau a cuvântului, silabei, ci și să se orienteze, să se descurce în aceste scheme, să simtă și să înțeleagă modelul. Analizând, copilul vede ordinea și reține, memorează componentele propoziției, cuvântului, silabei. El face exerciții de analiză și sinteză, de „materializare a vorbirii”.

Efectuând astfel operațiile de analiză și sinteză, în baza unui material concret, pe care îl vede, copilul compară elementele verbale. El vede că cuvântul este o parte a propoziției, iar silabele și sunetele sunt părți componente ale cuvintelor și silabelor. Concomitent, exersându-se în acest mod, copilul își formează reprezentări, cunoștințe despre „un întreg” și „părțile lui”. Manipulând cu fișe, bețișoare, jetoane și alte materiale, el acționează în mod practic. Or, aceste acțiuni sunt nu doar interesante, dar și utile pentru dânsul.

Familiarizarea cu literele

Programul de structurare a schemelor de antrenare în analiza propozițiilor, cuvintelor și silabelor nu e altceva decât prima etapă a familiarizării cu literele, a învățării citit-scrisului. Atunci când copilul modelează, el se orientează cu ușurință în schema cuvântului. Când el poate evidenția printr-un pătrățel aparte fiecare sunet din cuvânt, educatoarea poate trece la următoarea etapă de învățare, pregătire pentru citire, și anume – la învățarea literelor. Aici ca suport pot servi jocurile de masă (de tipul rebus, crosword, integramă) care se practică pentru a-i deprinde pe copii să înlocuiască sunetul numit de pedagog sau de unul dintre colegi cu litera necesară.

De exemplu: educatoarea arată un pix și le propune copiilor să spună cum se numește acest obiect. Apoi zice: „Hai să înscriem în schemă acest cuvânt”. „Câte sunete auziți în acest cuvânt?” „Înscrieți cuvântul cu ajutorul jetoanelor roșii și albastre”. Sunetele care se pronunță mai ușor și pot fi cântate le vom înscrie (însemna) printr-un jeton roșu, iar cele care se pronunță mai greu le vom înscrie prin cerculețe albastre. Însușind „această regulă”, copiii vor acumula și primele cunoștințe despre sunete, litere, vocale și consoane. Mai apoi educatoarea poate să propună copiilor să pronunțe pe lung (sau să cânte) sunetul, să găsească în „căsuța literelor” litera respectivă – „i” și s-o înlocuiască cu jetonul roșu, adică sunetul [i] din schemă. În acest mod, educatoarea va preda copiilor prima lecție de familiarizare cu alfabetul matern. În cazul dat, preșcolarii, spre deosebire de elevii din clasa I, vor lucra cu literele mari de tipar (și nu cu cele mici). Cu această ocazie pot fi utilizate și jocurile cu „Alfabetul viu”, la dispoziția copiilor fiind puse diferite tipuri de alfabet: alfabetul magnetic sau alfabetul de masă plastică, alfabetul pe cubușoare, alfabetul decupat, căsuța alfabetului etc. Prin aceste jocuri copiii exersează, învață literele și își consolidează competențele deja formate de analiză fonetică (sonoră).

Formarea premiselor scrierii

În procesul de formare a premiselor citirii prin intermediul modelării schemelor vizuale ale jocului „Noi scriem” poate fi inclusă și „scrierea” ca tehnică incipientă de formare a premiselor scrierii. În acest caz, pe lângă fișele lungi, mai scurte și diferite jetoane, vor fi utilizate foi de hârtie, creioane, pixuri ori carioce. Mai întâi educatoarea va arăta la tablă cum poate fi înscrisă printr-o linie lungă propoziția. Apoi, explicând că propoziția este alcătuită din câteva cuvinte, ea dictează și „înscrie” cuvintele prin câteva linii mai scurte sub cea lungă. Ea va trasa atâtea liniuțe câte cuvinte sunt în propoziție. De exemplu, în cazul nostru propoziția „Copilul are mingea” va fi înscrisă după cum urmează:

Apoi sub fiecare „liniuță-cuvânt” se vor „înscris” silabele. De exemplu:

Copilul stropește florile.

Mai jos pedagogul, cu ajutorul copiilor, va „înscris” (pe tablă) prin puncte sau pătrățele sunetele din fiecare cuvânt:

ori așa „Copilul are minge”.

Atunci când copiii vor învăța să efectueze cu ușurință aceste exerciții la tablă, lor li se va propune să lucreze concomitent cu educatoarea pe foi, apoi li se vor propune sarcini individuale de acest tip (pe foi sau în caiete).

Exercițiile-jocuri de modelare și de scriere independentă se vor propune copiilor numai atunci când ei vor poseda competențe de structurare practică a schemelor din elemente concrete: bețișoare, fișe de carton sau hârtie, jetoane, cubușoare ori alte materiale distributive. Este necesar ca educatoarea să-i învețe pe copii să comenteze propriile acțiuni. Copilul trebuie să știe a povesti ce face, ce acțiune a îndeplinit. Numai așa el va înțelege, va conștientiza și va putea explica ce face și în ce ordine a efectuat acțiunile. Atunci când vorbirea copiilor însoțește acțiunile, ea contribuie direct la conștientizarea acțiunilor de modelare. (De exemplu, el va spune: „În propoziția *Copilul are minge* sunt trei cuvinte: primul cuvânt este „Copilul”, al doilea este „are” și al treilea „minge””).

Metodologia pregătirii preșcolarilor pentru citire și scriere recunoaște mai multe metode de formare a premiselor incipiente de formare a premiselor citit-scrisului, printre care modelarea, jocurile de masă, scrierea cu litere de tipar etc. Aceste jocuri pot fi incluse în activitatea copiilor prin intermediul lucrării „Abecedarul preșcolarului” și ale materialelor didactice propuse în cartea „Eu mă joc” (S.Cemortan).

În baza jocurilor-exerciții, propuse de autoare, copiii își vor forma competența de a „modela și a citi schemele”. Modelând și lecturând schemele, ei citesc cuvintele plasate sub imagini. Mai apoi, la propunerea educatoarei, ei înlocuiesc unele jetoane-simboluri cu literele cerute.

Folosirea literelor din „Alfabetul decupat” este pentru copil o acțiune mai ușoară decât scrierea lor propriu-zisă.

Acest joc poate fi propus în diverse moduri:

- 1) educatoarea propune copiilor să privească imaginea, s-o numească, să „citească” cuvântul din schema obiectului, apoi, în mod independent, să restabilească prin jetoane cuvântul;
- 2) în schema structurată prin jetoane să includă unele litere;
- 3) să înscris cu litere o silabă oarecare din cuvânt (prima sau ultima).

Jocul poate fi complicat prin includerea unor scheme în care sunt înscrise cuvinte care la înlocuirea unor litere își schimbă sensul, înțelesul etc. (de exemplu: înlocuind în schema cuvântului „mac” consoana „m” cu litera „r” ori „s” etc. Sau dacă la cuvântul „mac” mai adăugăm literele „ara”, obținem cuvântul „macara” etc.

Cartea „Abecedarul – Plaiul meu natal” are câteva anexe, o broșură, în care sunt propuse douăzeci de jocuri-exerciții ce pot fi utilizate în scopul formării premiselor citirii și pregătirii copiilor pentru scriere. Prin dezvoltarea capacităților de modelare, de analiză și sinteză, se obține formarea competențelor de descriere, de comparare, de dezvoltare a memoriei auditive și vizuale etc. Imaginile incluse în carte trebuie utilizate și în scopurile formării competențelor de comunicare, de compunere a ghicitorilor.

Efective sunt și jocurile prin intermediul cărora vizavi de FPSC cadrul didactic sau adultul care lucrează cu copilul rezolvă și diverse obiective generale ce țin de socializarea și formarea personalității copilului:

- dezvoltarea psihomotricității;
- formarea priceperii de a-și controla și dirija propria activitate;

- deprinderea de a structura scheme, a completa, a schimba și a lectura „cuvintele înscrise” în scheme;
- capacitatea de a înscrie cuvântul prin jetoane;
- competența de a înlocui jetonul cu litera respectivă etc.;
- priceperea de a compune o poveste în baza imaginii;
- „darul” de a simți și a spune prin ce se aseamănă sau se deosebesc unele imagini etc.

Toate aceste capacități, ce se dezvoltă în perioada FPCS la preșcolari, constituie, de fapt, un fundament serios pentru învățarea citirii și scrierii de către viitorii elevi.

Perioada FPCS, care se realizează prin activitatea de joc în vârsta timpurie, contribuie și la dezvoltarea competențelor de observare, atenție, percepere, analiză, comparare, sinteză, generalizare. Or, fără aceste competențe este imposibilă însușirea citit-scrisului.

Bibliografie:

1. CEMORTAN, S. *Curriculumul educației copiilor în instituțiile preșcolare de diferite tipuri*. Chișinău: Lyceum, 1997.
2. CEMORTAN, S. *Teoria și metodologia EVA a copiilor*. Chișinău: UPI „Creangă”, 2001.
3. CEMORTAN, S., GANTEA, I. *Limba română în clasa I*. Chișinău: Lumina, 1991.
4. CERGHIT, I. *Metode de învățământ*. București: E.D.P., 1980.
5. CHIRCEV, I. *Psihologia pedagogică, dezvoltarea copilului până la vârsta școlară*. București: E.D.P., 1967.
6. CRISTEA, S. *Dicționar de pedagogie*. Chișinău: Litera, 2002.
7. HAREA, M. *Coordonatele învățării cititului și scrierii în clasa I*. Chișinău: Prut Internațional, 1997.
8. PENEȘ, M., MOLAN, V. *Îndrumător pentru folosirea abecedarului*. București: Aramis, 1997.
9. ȘERDEAN, I. *Didactica limbii române*. București: Teora, 1998.

Prezentat la 07.02.2014